

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
Toruń, ul. Podmurna 93. tel. 5049 56 65 22 186
e-mail: fepak@wp.pl; www.zawacka.pl

leżka załozona
6.10. '14 AS

dziejewskie Barbara

35-089 Bydgoszcz

Okr. Gdański
DSZ Gdańsk
* Andrzejewski Józef
ps. "Arka"
v. Andruszkiewicz Józef

M-1661/2618 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Andrejewski Józef

J: M-1661/2618 Pom.....

Okr. Gdański DSZ - Gdańsk

I./1. Relacja k. 3 s. 1-4-5

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 10 s. 1-10

II. Materiały uzupełniające relację k. 10 s. 1-10

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

1) z rodzinnymi Andrejewski k. 2 s. 1-2

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 6

VI. Fotografie dziesiąt ikonografii

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej

oraz Wojskowej Służby Polek

87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186

e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

NIP. 956 16 25 127; REGON. 870502736

Nazwa w zespole: ~~AKS 00000 1592~~ Archiwum
 Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

..... k. osobowa Andrejewski Józef II-166A/26183am
 (nazwa zespołu, zbioru, kolekcji i sygnatura akt) Bydg. D.S.S.

Lp.	Nazwisko i imię korzystającego	Temat pracy (ewent. cel wykorzystania)	Data korzystania
1	K. Skwerska	zwołanie kuzni	6.10.2014
2	K. Skwerska	pm. og. archiw.	30.03.23
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			

1/1. Relacja - Andrejewski Józef:

1. Relacja o działalności J. Andrejewskiego autorstwa Barbary Andrejewskiej, siostry, młp. z 6.10.2014, oryg. k. 2, 3, 1-3
2. Pismo Barbary Andrejewskiej do Fundacji z 23.10.2014; uzupełnienie relacji + zdjęcie Józefa, młp. oryg. k. 1, 3, 4-5

Schemat relacji

FUNDACJA
GENERAL KLUBIE TY ZAWACKIE

Województwo: P. 10. 2014

L. dz.: 25/1/Pom-410/14

Zabezpieczenie

I. Dane osobowe.

1. Cudniejewski Józef
2. Urodzony 19.03. 1914r. w Trzecciuwu k/ Pomydżoncy
3. Matka Anastazja, z domu Kapka i Ofica Glescaudel
4. Pomydżoncy,
(zauw. przez wdowę Barbarę Cudniejewską).

II. Dane środowiskowe

1. Gimnazjum Klasyczne w Pomydżoncy od 1920 - 1929 r.
 oraz Państwowe Seminarium Nauczycielskie Męskie
 w Pomydżoncy w r. szkolnym 1931 - 1934
2. Wykształcenie wojskowe w 3. letnim studium
 w Szkole Podchorążych Piechoty w Ostrowie Mazo-
 wieckiej, zakończone uzyskaniem Patentu Oficer-
 skiego, wystawionego przez Nacelnika Szkoły
 W. Ojarkowych w okresie od 1.10. 1935r. do 1.10. 1938r.
 ze stopniem podporucznika,
 jako oficer zawodowy otrzymał w 62 Pułku
 Piechoty w Pomydżoncy od dn. 2.10. 1938r.
 do 28.9. 1939r.

III. udział w kampanii wrześniowej w 1939r.

Został ranny w bitwie nad Borowem i przewiezony
 do szpitala wojakowego w Warszawie.

IV. Kształcenie zyciorys okupacyjny

Jako jeńiec przebywał w obozie jenieckim
 w Woldenbergu (Dobiegniewo) w okresie
 od 28.9. 1939r. do 30.1. 1945r.

V. działalność okupacyjna

Po powrocie do Pomydżoncy wstąpił do organizacji
 konspiracyjnej Armii Krajowej pod ps. "Arka".

2. Porak danych.
3. i f.k. pełnił funkcję meża skrymki kontaktowej w Gdanskim - Olsie, zajmując stanowisko meża II wydziału Sztabu Odszku Gdanskiego f.k.
4. i posiadanych materiałach brak tak monegofonnych danych.
5. Dzielatując f.k - owskiego podziemia w obsgach bydgoskim i Gdanskim brata należał kilka miesięcy. Na skutek adrad sztabu f.k. zostali całkowicie rozbiti i rozpoczęły się orientowanie. W dniu 20.11.1945. oskarżeni zostali przesłani w więzieniu karno - śledczym w Gdanskim (37 osób). Proces przed Sędzią Wojtkowym i Konalimie trwał krótko, akt oskarżenia sporządzony został dn. 11.02.1946r., a wyrok był 2-letni - najwyższe miarę. Po roku śledztwa w Gdanskim więzieniu część oskarżonych została zwolniona, a tymi również Józef Omdziejewski.

VI. Porak danych.

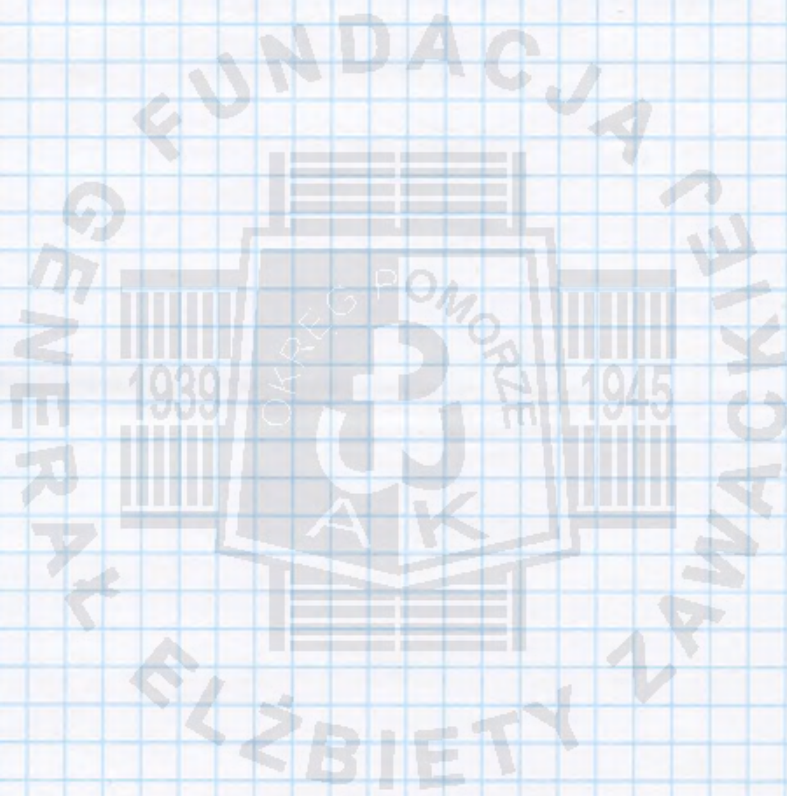
VII. Okres pochwycy

1. Po wyjściu z więzienia pracował w Okręgowym Urzędzie Szkodliwych i Bydgoskim, gdzie ukończył kurs w czasie od 25.04.1949r. do 30.05.1949r. i otrzymał egzamin z oceną b. dobrą. W roku 1974. uchwalił się ^{poprosić} do Omiędzelnym Komitecie Samorządu Mierniczych Nr. 6. w Bydgoskim, a od roku 1953 do dnia 30.6.1979r. pracował w Narodowym Banku

Polskim, sędzią mianem na ewentualnie.
Lwów 20.07.1992r.

Barbara Ciołkiewicz

Bydgoszcz, 6.10.2014r.

4

Szanowna Pani!

W związku z pismem Pani z dn. 20.10.2014r.
podaję potrzebne dane:

- 1) Lokacje związku matki i ojca
Józefa i Barbary Andriejewskiej
wskazyto 4 dniu 2. XII. 1978r.
- 2) Matrzynka rodzice Barbary - Szczepan
i Anna. Po maturze praca u M. B. P.
3. Miejsce spoczynku matki Józefa
Andriejewskiego znajduje się
na cmentarzu Św. Trójcy w Bydgoni
- Orlacie Bydnie.
4. 4 załącznik zdjęcie matki.

Serdecznie pozdrawiam i dziękuję.

Barbara Andriejewska

Bydgoszcz, dn. 23. 10. 2014r.

złj. w driale i kompas
Wysłałam podpis koczanie
30.10.14

FUNDACJA
GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Wpłynęło dnia: 28.10.2014

L.dz.: 270/Pom 4/10/14

5

1/3. Inne materiały dokumentacyjne:
Andrzejewski Józef:

1. Patent oficerski z 15.10.1938, ksero oryg. k. 1 s. 1
2. Kserokop. aktu oskarżenia sporządzonego 11.02.1946 przez oficera śledczego W W B P w Gdańsku k. 5 s. 2-6
3. Pismo dyr. W B P w Bydgoszczy (Dobry. Woj.) z 22.10.1973 - podziękowanie za 20 lat pracy, ksero oryg. k. 1 s. 7
4. "List pochwalny" z 9.03.1974 od Działającego Komitetu Samor. Mieszkańców nr 6 w Bydgoszczy, ksero oryg. k. 1 s. 8
5. "Zaświadczenie" dot. służby wojskowej J. Andrzejewskiego, napis bez daty i podpisu, ksero k. 1 s. 9
6. Zaświadczenie nr 556786 z B o W i D Zar. Woj. w Bydgoszczy, ksero oryg. k. 1 s. 10

PATENT OFICERSKI

Nawiosek Ministra Spraw Wojskowych, stwierdzający, iż
Jan Andrzejewski Józef ur. 19. 3. 1914 r. posiada
przygotowanie wojskowe i zależy wstąpieniu do służby wojskowej, oraz
mając stwierdzenie, że wędzidełko i zawieszki są jego własnością
oficerskiego i gotów będzie wygłosić powiastkę

WU DOBRU: CHWALE OJCZYZNY,

miąnując go podporucznikiem
w korpusie oficerów piechoty, 1938 roku z kolejnością, 159.
od dnia 1 -go października 1938 r. Szaryzawa, dnia 15 -go października 1938 r.
Minister Spraw Wojskowych. Prezydent Rzeczypospolitej.

Wawerski.

Minister Spraw Wojskowych,
Warszawa.

HONORARI

WYKONAWCZYM

2

A K T O S K A R Ż E N I A

=====

w sprawie przeciwko

1. Palubickiemu Janowi s. Augustyna, osk. z art.1 Dekr. O Ochr. Państwa i art.187 K.K.-32.
2. Chylińskiemu Józefowi s. Antoniego, osk. z art. 1 Dekr. o Ochr. Państwa i art. 187 K.K.-32.
3. Paszocie Janowi Kazimierzowi s. Józefa, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
4. Chalamońskiemu Hetonimowi s. Aleksandra, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
5. Andrzejewskiemu Józefowi s. Aleksandra, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
6. Pobereczko Ludwikowi s. Jana, osk. z art.1 i art.4 § 1 lit. a Dekr. O Ochr. Państwa.
7. Peteckiemu Stanisławowi s. Jana, osk. z art. 1 i art. 4 § 1 lit. a Dekr. O Ochr. Państwa.
8. Daneckiemu Stabiskawowi s. Franciszka, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
9. Smigiel Janowi s. Andrzeja., osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
10. Daruckiej Jadwidze c. Waleriana, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
11. Zielińskiej Hakinie c. Franciszka, osk. z art. 1 Dekr. o Ochr. Państwa.
12. Zielińskiej Jadwidze c. Franciszka, osk. z art 1 Dekr. o Ochr. Państwa.
13. Ruxownie Teresie c. Jana, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
14. Tojzie Władysławie c. Franciszka, osk. z art. 1 Dekr. o Ochr. Państwa.
15. Szajkowskiej Helenie c. Franciszka, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
16. Lehmana Wiktora s. Józefa, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa i art. 187 K.K.-32.
17. Kędzierkiemu Tomaszowi s. Antoniego, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
18. Szabłewskiemu Maksymilianowi s. Antoniego, osk. z art. 1 Dekr. o Ochr. Państwa i art. 289 K.K.-32.
19. Gosciniakowi Janowi s. Wojciecha, osk. z art.1 Dekr. o Ochr. Państwa.
20. Bjernatowi Walentemu s. Jakuba, osk. z art. 1 Dekr. o Ochr. Państwa.

./.

21. Majchrzakowi Franciszkowi s. Jakuba osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
22. Watorńskiemu Zygmuntowi s. Jana, osk. z art. 1 Dekr. o Ochr. Państwa i art. 187 K.K.-32.
23. Janowskiemu Czesławowi s. Wojciecha osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
24. Ostrowskiemu Aleksandrowi s. Władysława, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
25. Lawańskiemu Władysławowi s. Walentego osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa i art. 289 K.K.-32.
26. Szlaps Stanisławowi s. Marcina, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
27. Wojtanowskiemu Stanisławowi s. Jana osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa i art. 187 K.K.-32.
28. Wojtanowskiej Melanii c. Jana, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa i art. 187 K.K.-32.
29. Szelerowi Edwinowi Mikołajowi s. Bronisława, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
30. Szeler Irenie c. Ludwika, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa i art. 187 K.K.-32.
31. Bartel Janowi s. Kazimierza, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
32. Bartel Kazimierze c. Kazimierza, osk. z art. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
33. Stojowskiemu Kazimierzowi s. Józefa, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
34. Stojowskiej Zofii c. Antoniego, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
35. Wrembel Franciszkowi s. Marcina, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
36. Płaczkowskiemu Pawłowi s. Pawła, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.
37. Górskiemu Marianowi s. Feliksa, osk. z art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.

Dnia 17.08.1945r. w Tczewie na ulicy dokonano zabójstwa oficera sowieckiego. Świadcami zajścia byli pracownicy W.U.B.P. w Gdańsku, którzy też zatrzymali natychmiast podejrzanego osobnika, będącego w pobliżu miejsca zabójstwa, nazwiskiem Pobereczko Ludwik, podejrzując go o udział w zabójstwie. Pobereczkę przywieziono do W.U.B.P. w Gdańsku i wszczęto śledztwo w jego sprawie. W toku śledztwa ujawniono, iż jest on aktywnym członkiem organizacji A.K. okręgu bydgoskiego i jechał do Nowego Dworu z poleceniem tejże organizacji.

Ujawniono także szereg innych członków organizacji A.K. okręgu bydgoskiego, których następnie aresztowano i wszczęto śledztwo w ich sprawie celem zlikwidowania sztabu okr. bydgoskiego A.K. k

Dalsze śledztwo wykazało co następuje:

Po oswobodzeniu woj. bydgoskiego przez Armię Czerwoną, wszelkie łączności między członkami sztabu okr. bydgoskiego A.K. zostały zerwane wskutek przejścia frontu. W końcu lutego lub na początku marca 1945 r. /czasu dokładnie nie ustalono/ komendant okr. bydgoskiego A.K. pplk. Palubicki Jan pseudo "Janusz" nawiązał łączność z komendantem podokręgu /terenu na wschód od Wisły woj. bydgoskiego/

sztabu 22 osoby. Termin zorganizowania sztabu był wyznaczony na koniec września 1945r. Na zorganizowanie sztabu otrzymał Pałubicki jako środek pieniężny 2.000 dolarów. Pozytywnie Pałubickiemu obiecał "Mostfin", że ułatwi mu zorganizowanie sztabu przesyłając ludzi gotowych z Warszawy aby oni nie potrzebowali werbować na terenie miasta Gdańska. Wraz ze swoją sekretarką Borucką Jadwigą osiedlił się w Oliwie.

k....

Dla ułatwienia zadania Pałubickiemu., jeszcze przed jego wyjazdem na teren miasta Gdańska było wysłanych trzech ludzi celem pozyskania przygotowanych dla zorganizowania sztabu. Ludźmi tymi byli I/ Paszotta Jan Kazimierz zwerbowany w połowie maja 1945r. przez "Józefa", szefa wywiadu w okręgu bydgoskim i wysłany przez Chylińskiego do Gdańska na stanowisko szefa IV wydziału sztabu okręgu gdańskiego. k.....
II Chalameński Hieronim zwerbowany w kwietniu 1945r. przez Miedzianowskiego Tadeusza i wysłany w maju 1945r. na teren miasta Gdańska na stanowisko szefa II sztabu okręgu gdańskiego. k.....

III Andrzejewski Józef pseudo "Arka" - zwerbowany w końcu kwietnia 1945r. przez Miedzianowskiego Tadeusza w Bydgoszczy i wysłany na początku maja 1945r. do Oliwy na stanowisko "skrzynki pocztowej" okręgu bydgoskiego A.K. k.....

I-szy przybył na teren miasta gdańskiego Chalameński Hieronim i zorganizował punkt dla spotkania Pałubickiemu Janowi, wyszukał kwatery dla siebie. Kiedy przybył Andrzejewski Józef do Oliwy Chalameński postarał się o posesję o ogrodnika Smigła i tam go ulokował w charakterze sekretarza. Tam też urządzono "skrzynkę pocztową" okręgu gdańskiego A.K. Kierownikiem był Andrzejewski a do pomocy jemu Chalameński zwerbował jeszcze samego ogrodnika Smigła Jana w czerwcu 1945r. Od tego czasu obaj oni pełnili funkcję "skrzynki pocztowej", przez którą przechodziła wszelka korespondencja do sztabu obszaru i z obszaru do sztabu gdańskiego A.K.

III z kolei przybył do Gdańska Paszotta Jan Kazimierz i spotkawszy swego szwagra Szostaka Eugeniusza, zamieszkałego w Sopocie przy ul. Cejnowej zamieszkał u niego. W następnych tygodniach Paszotta jeżdżąc po teren województwa gdańskiego, zajął się zbieraniem informacji z dziedziny marności wojennej, portów, stoczni, urządzeń portowych, magazynów, możliwości przeładunkowych, ruchu towarowego itp. Pnieważ już w tym czasie przybył do Oliwy Pałubicki więc Paszotta uzyskał z nim kontakt i wszelkie informacje przysyłał w ~~xxxxxxx~~ ostatnio mu, ten zaś zbierane informacje przekazywał do sztabu obszaru pomorskiego i podczas spotkań z "Mostfinem", osobiscie mu je wręczał. Jedno z ostatnich spotkań z "Mostfinem" Pałubickiego odbyło się 10.08.1945r. w Oliwie koło kościoła Cystersów. Podczas tego spotkania Pałubicki wręczył "Mostfinowi" informacje zebrane przez wywiad jego okręgu i dowiedział się od niego, że praca dotychczasowa A.K. zostaje przerwana na prace propagandowo-polityczne, celem przygotowania ludności do przyszłych wyborów. W tym też celu Pałubicki otrzymał polecenie zakupu maszyny drukarskiej z funduszu otrzymanego na organizowanie sztabu w kwocie 2.000 dolarów. Następne spotkanie miało się odbyć 10.09.1945r. jednak nie doszło do niego ponieważ Pałubicki dnia 28.8.1945r. został aresztowany. k.....

W połowie lipca 1945r. Chalameński chcąc zabezpieczyć sztab okręgu gdańskiego przed aresztowaniem, zwerbował do organizacji AK - kierownika PUBP w Sopocie. - ~~na~~ Liguzińskiego Tadeusza, który miał im dawać wszelkie informacje o pracy UB i uprzedzać ich przed aresztowaniem gdyby takowe miało nastąpić. Jednak ponieważ Chalameński został przed Pałubickiego w sierpniu 1945r, wysłany na teren zachodni, celem zakupu dla organizacji maszyny drukarskiej, więc przekazał Liguzińskiego Paszocie, który miał z nim pracować. W dalszym ciągu Liguziński pracował z Paszotą.

Dnia 23.08.1945r. Paszotta oraz Chalameński zostali aresztowani przez UB a w końcu sierpnia 1945r. po przybyciu ze Szczecina został aresztowany

ob. polskiego, wyzn. rzym. kat., z zajęcia oficera zawod. wykształ. średniego, łomatego, bez majątku, w wojsku służył od 1918-1939r., ze słów nie karanego.

O to, że:

- I. W czasie od połowy maja 1945r. do 23 sierpnia 1945r. na terenie m. Gdanska brał czynny udział w nielegalnym związku mającym na celu obalenie demokratycznego ustroju Państwa Polskiego, pod nazwą "Armia Krajowa". Zajmował się wywiadem w celach zbierania informacji dla organizacji A.K.

Czyn ten stanowi przestępstwo przewidziane w art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.

4. Chalamonskiego Hiernomina s. Adolfa. ur. 28.04.1904 w Łomży, zam. Bydgoszcz ob. polskiego, wyzn. rzym.-kat., z zajęcia oficera zawod. wykształ. średniego, łomatego bez majątku w wojsku służył od 1926-1939r., ze słów nie karanego.

O to, że:

- I. W czasie wojny i po wojnie od kwietnia do końca sierpnia 45 na terenie Gdanska brał czynny udział w nielegalnym związku mającym na celu obalenie demokratycznego ustroju Państwa Polskiego, pod nazwą "Armia Krajowa" - zajmując stanowisko szefa II Wydziału sztabu okręgu gdanskiego A.K.

Czyn ten stanowi przestępstwo przewidziane w art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.

5. Andrzejewskiego Jozefa, s. Aleksandra, ur. 19.03.1907 w Trzeciecu, zam. Oliwa ul. Sobiesława 12, ob. polskiego, wyzn. rzym.-kat., z zajęcia oficera zawod., wykształ. średniego, kawalera, bez majątku, w wojsku służył od 1935-1939r. ze słów nie karanego.

O to, że:

- I. W czasie wojny i po wojnie od kwietnia do końca sierpnia 45 w Gdanku-Oliwie brał czynny udział w nielegalnej organizacji mającej na celu obalenie demokratycznego ustroju Państwa Polskiego, pod nazwą "Armia Krajowa" - pełniąc funkcje "skrzynki pocztowej" okręgu gdanskiego A.K.

Czyn ten stanowi przestępstwo przewidziane w art. 1 Dekr. O Ochr. Państwa.

6. Pobereczko Ludwik s. Jana, ur. 14.07.1907 w Rumoszu, zam. Gdansk ul. Biała 13, ob. polskiego, wyzn. rzymsk.- z zajęcia technika gorzelnego, kawalera, bez majątku w wojsku nie służył, ze słów nie karanego.

O to, że:

- I. W czasie wojny od początku maja do połowy sierpnia 1945r. w Bydgoszczy i Gdanku brał czynny udział w nielegalnej organizacji pod nazwą "Armia Krajowa", mającej na celu obalenie demokratycznego ustroju Państwa Polskiego.

Czyn ten stanowi przestępstwo przewidziane w art. 1 Dekr. O Ochronie Państwa.

- II. Działając jako członek organizacji A.K. na polecenie kpt.

4.

Informacja z terenu obszaru pomorskiego A.K. na 54-ch drukowanych stronach i karteczkach - nie rozpoznane przez członków sztabu okręgu bydgoskiego i gdańskiego A.K.

5.

Informacje z terenu obszaru pomorskiego A.K. na 50-ciu drukowanych stronach i zapiskach - nie rozpoznane przez członków sztabu A.K. okręgu bydgoskiego i gdańskiego.

Na mocy art. 16 cytowanego Dekretu sprawa podlega rozpatrzeniu przez Sąd Wojskowy Okręgu Pomorskiego z siedzibą w Koszalinie.

Akt oskarżenia sporządzony dnia 11.02.1946r.

Oficer Sledczy W.U.B.P. w Gdansk

/-/ Sliwicki Zbigniew

DYREKTOR

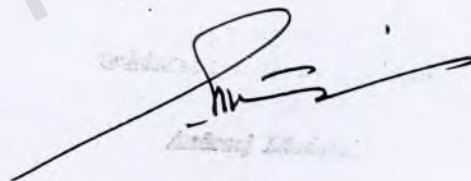
Obywatel

Józef ANDRZEJEWSKI
Naczelnik Wydziału
Oddział Wojewódzki NBP

w Bydgoszczy

W związku z upływem 20 lat pracy bankowej składam Obywatelowi serdeczne podziękowanie za dotychczasowy trud i wysiłek włożony w realizację zadań stawianych przed naszą instytucją.

Jednocześnie życzę Obywatelowi dalszych sukcesów w pracy zawodowej oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Bydgoszcz, dnia 9 marca 1974r. 8

Osiedlowy Komitet
Samorządu Mieszkańców Nr 6
w Bydgoszczy

L i s t P o c h w a l n y

Ob.

Andrzejewski Józef
=====

Osiedlowy Komitet Samorządu Mieszkańców
Nr.6 w Bydgoszczy wyraża Obywatelowi podziękowanie za
aktywny udział w realizacji czynów społecznych na terenie
Osiedla Bielawy-Skrzetusko za rok 1973.

Podjęciem i wykonaniem czynu społecznego
dał Obywatel najszczerzy i najwartościwszy przykład
głębokiego obywatelskiego zaangażowania i ofiarności
oraz dowód pełnego poparcia zaprogramowego czynu
społecznego, którego celem jest wszechstronny rozwój
upiększenia naszego miasta Bydgoszczy.

" Za Prezydium "

Z-ca Przewodniczącego OKSM Nr.6

os. polit.
/- M. Kawula /

Osiedlowy Komitet
Samorządu Mieszkańców Nr 6
w Bydgoszczy

Przewodniczący OKSM Nr.6

/-inż. E. Galewski /

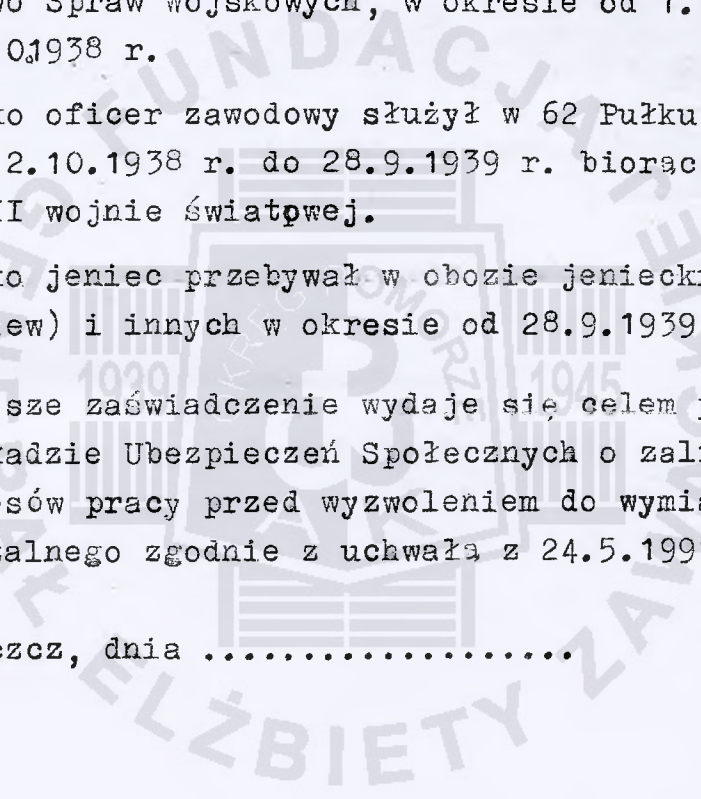
Z a ś w i a d c z e n i e

Na podstawie posiadanych i przedłożonych akt zaświadcza się, że por. rezerwy J ó z e f A n d r z e j e w s k i syn Aleksandra, urodzony 19.3.1914 r. , zamieszkały w Bydgoszczy przy ul. dra Jurasza nr. 13/15, odbywał w Wojsku Polskim służbę w następujących jednostkach:

1. Wyszkolenie wojskowe pobierał w 3-letnim studium w Szkole Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej zakończonym uzyskaniem Patentu Oficerskiego wystawionym przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, w okresie od 1.10.1935 r. do 1.10.1938 r.
2. Jako oficer zawodowy służył w 62 Pułku Piechoty w Bydgoszcz od 2.10.1938 r. do 28.9.1939 r. biorąc czynny udział w II wojnie światowej.
3. Jako jeńiec przebywał w obozie jenieckim Woldenberg (Dobiegniew) i innych w okresie od 28.9.1939 r. do 30.1.1945 r.

Niniejsze zaświadczenie wydaje się celem poczynienia starań w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych o zaliczenie studiów i okresów pracy przed wyzwoleniem do wymiaru świadczenie emerytalnego zgodnie z uchwałą z 24.5.1991 r.

Bydgoszcz, dnia

Z A Ś W I A D C Z E N I E Nr 556786

Zarząd Wojewódzki Związku Bojowników o Wolność i Demokrację stwierdza, że
Obywatel [ka] Józef ANDRZEJEWSKI
[imię i nazwisko]
Aleksander
syn [córka] _____ urodzony [a] _____
19 marca 1914 r. w Trzeciach
[dzień, miesiąc, rok] [miejscowość]
zamieszkały [a] w Bydgoszcz ul.
_____ 5451/By
— jest członkiem zwyczajnym ZBoWiD, nr legitymacji *

~~X Obywatel [ka] w związku z powyższymi faktami jest członkiem zwyczajnym ZBoWiD *~~

Zaświadczenie jest dokumentem stwierdzającym prawo do korzystania ze świadczeń określonych w Ustawie z dnia 23 października 1975 r. „o dalszym zwiększeniu świadczeń dla kombatanów i więźniów obozów koncentracyjnych” [Dz. U. Nr 34, poz. 186].
Jednocześnie stwierdza się, że w rozumieniu przepisów art. 8 tej Ustawy do okresu zatrudnienia wymienionemu [nej] zalicza się następujące okresy działalności kombatanckiej oraz okresy uwięzienia w hitlerowskich obozach koncentracyjnych:

służby w WP w okresie od 1 września 1939 r. do 28 września 1939 r.
pobytu w obozach jenieckich od 28 września 1939 r. do 30 stycznia
1945 r.

[rodzaj działalności okres od — do]

Urzędnik / Członek
Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD

(Jan Raczowski)
poddpis Sekretarza Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęć służbowa

Łącznie 5 lat 5 m-cy
PREZES
Zarządu Wojewódzkiego ZBoWiD

poddpis Prezesa Zarządu
Wojewódzkiego ZBoWiD
i pieczęć służbowa

Bydgoszcz _____, dnia 9 lutego 1979 roku

* niepotrzebne skreślić

1. Materiały nawiązujące do relacji:
/ Józef Andrzejewski:

2. art. E. Orłowski, "Pierwsze wyspy" i
"Bezpieczeństwo oskarża", Ksero oryg. - brak
tytułu

№ - 2 s. 1-2

3. art. Delegatura Sił Zbrojnych w Kraju,
[o:] B. Duszynski i L. Szwarc, Konspiracyjne
organizacje niepodległościowe działające na
Pomórzu Gólnym w latach 1945-1955,
Gólnik 1994, s. 44-50, kserokop. №. 8 s. 3-10

Rozгромienie sztabu AK na Pomorzu (1)

PIERWSZE WSYPY

Ludwik Pobereczko był kierownikiem gorzelni w Nowym Dworze. Od maja 1945 r. należał w Bydgoszczy do podziemnej AK. W czerwcu tego roku otrzymał polecenie wyjazdu i przeniesienia się do Gdyni, gdzie miał otrzymać pracę w Urzędzie Pocztowym nr 1. Po wielu perypetiach z utrzymaniem pracy Pobereczko ostatecznie został zatrudniony jako strażnik wiślanych wałów ochronnych. W drodze do nowego miejsca pracy i służby w AK zatrzymał się w Tczewie.

17 sierpnia 1945 r. w Tczewie został zastrzelony na ulicy sowiecki oficer. Świadczeniami zabiłstwa byli pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Gdańsku. Zatrzymali znajdujące się w pobliżu zamachu Pobereczkę, którego przewieziono do WUBP, gdzie rozpoczęto przesłuchania. W trakcie badania Pobereczko zeznał, że działał aktywnie w AK Okręgu Pomorskiego i właściwie jechał do Nowego Dworu z polecenia organizacji. W miarę postępowania śledztwa Pobereczko ujawnił nazwiska i adresy AK-owców organizujących Okręg Pomorski AK i następnie Gdański. UB-ecy gdańscy pod kierownictwem szefa plk. Grzegorza Korczyńskiego przystąpili do organizowania w Bydgosz-

czy zasady w wielu domach, i do aresztowań.

Wkrótce po zajęciu Bydgoszczy w 1945 r. do miasta zaczęli wracać przedwojenni jego mieszkańcy. Wśród nich byli oficerowie i żołnierze AK z długim stażem konspiracyjnym. W marcu 1945 r. przybył także „Ottokar”, „Janusz” – pplk Stanisław Palubicki, oficer artylerii, mianowany szefem sztabu Okręgu. Skontaktował się z mjr. „Piotrem” Józefem Chylińskim. Tu trzeba cofnąć się do 1943 r. Przez Okręg Pomorze – jak podaje się w III tomie „Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945”, wydany przez londyńskie Studium Polskie Podziemnej – przeszła fala masowych aresztowań. Szczególnie duże straty ponosił Inspektorat Rejonowy Włocławek, gdzie wskutek denuncjacji wzięto ponad 400 AK-owców do dowódców drużyn włączonych do organizacji na Okręg. Została rozbita. Komendant plk Rudolf Ostrianzki został aresztowany w maju

1943 r. przy usiłowaniu przejścia

granic. Z członków sztabu uratował się jedynie p.o. szefa, wspomniany mjr Piotr Józef Chyliński. Palubicki i Chyliński roz poczeli organizowanie sztabu pomorskiego. Rozmowy były prowadzone w domu przy ul. Śląskiej. Wkrótce dołączył do nich szef II oddziału Okręgu „Starzyński” Busezkowski. W kwietniu 1945 r. „Staron” – kpt. Miedzianowski, przed wojną oficer 62. pp w Bydgoszczy. Otrzymał funkcję zastępcy szefa wywiadu ogólnego Okręgu AK. Zaczął od werbowania współpracowników. Doszły łączniczki Halina Zielińska, jej siostra Jadwiga, Teresa Ruxowa, „Bogna” – Helena Szajkowska, komendantka Wojskowej Służby Kobiet podokręgu „Jary”. Przydywiało podokręgow, doświadczonych oficerów i podoficerów z przedwojennych bydgoskich jednostek wojskowych. Ale w związku ze zbliżającym się wyborami do KRN polecono z War-

szawy przerzucić się na pracę polityczno-propagandową.

Komendant Okręgu pplk J. Palubicki był gorączkowo poszukiwany przez UB już od wczesnej wiosny. Dowód osobisty miał na nazwisko Jan Borowy i ukrywał się u H. Szajkowskiej przy ul. Kozielskiejgo.

Bydgoska organizacja AK rozrastała się, szczególnie jej komórki sztabowe. Na uboczu było województwo gdańskie. Pplk Palubicki otrzymał rozkaz zorganizowania sztabu informacyjno-propagandowego do września. Do Gdańska wysłano 3 oficerów z Bydgoszczy. Byli to mjr Jan K. Paszota – wyznaczony na szefa IV oddziału, kpt. Hieronim Chalamoński – na szefa II oddziału sztabu, oficer (nie znam stopnia – E.O.) Józef Andrzejewski – szef „skrzydła” kontaktowej

w Gdańsku-Oliwie. Tak rozpoczęła się praca organizacyjna w Gdańsku. W kwietniu 1945 r. skierowano z Warszawy do Bydgoszczy czteroosobową grupę na czele z „Migasiem” (w aktach b. UB jest tylko pseudo, bez nazwiska – E.O.) Zadaniem tej grupy miało być wykonywanie wyroków śmierci, gdyby zostały wydane. Taki wyrok wykonano w czerwcu na osobie niejakiego Jaszińskiego z Bydgoszczy. Mjr

Chyliński zeznał podczas śledztwa, że Jasziński był w czasie okupacji hitlerowskiej konfidentem i poinformował gestapo o członkach AK.

Jak wynika z materiałów śledztwa w Bydgoszczy reaktywowano Wojskową Służbę Kobiet. Na czele podokręgu stanęła, jak wspomniano, Helena Szajkowska „Bogna”. Działala w WSK jeszcze podczas okupacji. Po reaktywowaniu organizacji napisała nową instrukcję „na czas okupacji sowieckiej”. WSK miała tym razem zająć się w woj. bydgoskim także zbieraniem informacji o znaczeniu politycznym, pracy NKWD, UB i MO. Jednak już w czerwcu Szajkowska rozwiązała podokręg.

W Gdańsku kpt Chalamoński zorganizował punkt kontaktowy, kwatery, lokował przysyłanych z Bydgoszczy ludzi na posadach. W lipcu 1945 r. Chalamoński zwerbował do współpracy swego siostrzeńca, szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Sopocie – Tadeusza Liguzińskiego. I on był głównym źródłem informacji o poczynaniach UB.

Działalność AK-owskiego podziemia w okręgach bydgoskim i gdańskim trwała zaledwie kilka miesięcy. Na skutek zdrad sztabu AK zostały całkowicie rozbite, kim byli zdradzeni i aresztowani, kim zdradzający – w drugim, ostatnim oddziale.

EDMUND ORKISZEWSKI

* to spisek

* to spisek

HN:

Mrs. app.!

Artykuł b. niedokładny.

nie st H - lena Del. Sita

50

Stowojmych

broń, oboty!

23 sierpień 1945 r. został aresztowany przez UB z Gdańska przedwojenny porucznik 62 pp. kapitan w Komendzie Głównej AK Hieronim Chalameński. Tego dnia późnym popołudniem podczas spaceru z żoną i dwójkiem dzieci wszedł do domu przy ul. Dworcowej w pobliżu dworca w Bydgoszcy. Rodzina czekała na niego blisko godzinę, po czym wróciła do domu. Następnego dnia rozpoczęło poszukiwania i pytania w UB i MO. Odpowiedzią była brutalna rewizja w mieszkaniu i informacja, że Chalameński został aresztowany za zabrończą działalność przeciw PRL i władzy ludowej. Dopiero po latach okazało się, że Chalameński posiadał do mieszkania kierowcy Okręgu Pomorskiego AK, by zawiadomić go o wyjeździe do Szczecina. W mieszkaniu kierowcy zorganizowano „kocioł”. Akcją kierował szef WUBP w Gdańsku, płk Grzegorz Korczyński, późniejszy generał broni i wiceminister obrony narodowej. Obecny w mieszkaniu konfident wskazał na Chalameńskiego mówiąc: „to on”.

Rozgromienie sztabu AK na Pomorzu (2)

„Bezpiełka”

Oskarżeni

Aresztowanie kpt. H. Chalameńskiego było jednym z ciągu rozbitych ogniw organizacji AK województwa bydgoskiego i gdańskiego. Na skutek zdrady i ujawniania nazwisk podczas tortur w śledztwie bezpieka gdańska aresztowała 37 osób, na czele z płk Janem Patubickim. „Januszem”, komendantem okręgu bydgoskiego w czasie okupacji i zaraz po wojnie, a następnie gdańskiego AK oraz mjr. Józefem Chylińskim, komendantem okręgu od lutego do sierpnia 1945 r.

Kim byli aresztowani? O dwóch najważniejszych już wspominałem. Na trzecim miejscu gdański UB umieścił Jana K. Paszotę, majora jednego z bydgoskich pułków. Kolejnym „asem” w akcie oskarżenia był wspomniany kpt H. Chalameński ps. „Kaszubski”. Józef Andrzejewski, przedwojenny bydgoski oficer, ps. „Arka” był szefem „skrzynki pocztowej” okręgu gdańskiego AK z siedzibą w Oliwie. Ludwik Pobereczko kierownik go-rzelni, za wódkę i spirytus nabył dla AK 5 pistoletów i 2 automaty. Stanisław Petecki był po wojnie naczelnikiem poczty w Gdyni, członkiem AK. Głównym zarzutem UB było przechowywanie przez niego w biurku dwóch pistoletów. Stanisław Danecki, inżynier, najstarszy z oskarżonych, przyjmował do pracy i ukrywał w zakonspirowanych mieszkaniach AK Nowoskiego. Jan Smigiel, ogrodnik w Oliwie, przez niego przechodziła korespondencja. Jadwiga Daryska była sekretarką płk. Patubickiego, Halina Zielińska,

1945 r. został oskarżony o przynależność do AK. Kierownikowi II komisariatu MO Władysławowi Lewańskiemu postawiono zarzut przynależności do AK i zdradzenie wiadomości z dziedziny pracy milicji. Lewański był do wojny, st. sierżantem. Stanisław Szlaps, urzędnik, był „tylko” członkiem AK. Nauczyciel Stanisław Wojtanowski, ppor. rezerwy 62 pp. kierował AK w powiecie wrocławskim. Został aresztowany w Elblągu, gdzie ukrywał się pod nazwiskiem Antoni Nowak. Jego żona, Melania, była łączniczką

okręgu bydgoskiego AK. Po pierwszych aresztowaniach udato się jej uciec, ale UB dopadł ją w Elblągu. Kolejni oskarżeni, to Edwin Mikotałaj Szeller i jego żona Irena. Pierwszy powrócił z W. Brytanii, gdzie walczył w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie wiążąc się w działalności AK jako szef komunikacji okręgu. Żona należała do AK jeszcze w czasie wojny, w Bydgoszcy pełniła funkcję łączniczki okręgu. Dodatkowym zarzutem było ukrywanie się pod nazwiskiem Zofia Zakrzewska. Jan Bartel i siostra Kazimiera byli łącznikami okręgu i oddali mieszkanie dla członków sztabu okręgów bydgoskiego i gdańskiego. Kazimierz Stojowski, por. rez. 15 pułku artylerii, prowadził „skrzynkę pocztową” okręgu. Dr Marian Górski, krótko oficer, do lipca 1945 r. w 3. Pułku Przesyłkowym, sprawował funkcję szefa wydziału propagandy okręgu gdańskiego AK. — *to nie on!*

Na liście brakuje kilku aresztowanych. Wśród nich był także płk Stefan Zielke, dowódca Oficerskiej Szkoły Artylerii w Toruniu, przekazany Głównemu Zarządowi Informacji WP. Kpt. Tadeusz Miedzianowski, ps. „Staron”, szef Urzę-

du Bezpieczeństwa w Sopocie, Tadeusz Liguziński (siostrzeniec Chalameńskiego) i Józef Hinz, ps. „Oracz”, szef kontrwywiadu okręgu bydgoskiego AK. Po zatrzymaniu w Tczewie Pobereczki aresztowano pierwszą grupę bydgoską. Kpt. Miedzianowski już podczas przesłuchań w dniach 21, 28 i 29 września 1945 r. ujawnił nazwiska i funkcje Wojtanowskich z Wrocławka, Szelerów, Bartłowi z Bydgoszcy i innych. Pierwszych 15 zostało aresztowanych pomiędzy 17 sierpnia a 15 września. Pozostali 22 od 16 do 24 listopada 1945 r. Ci drudzy także na skutek zdrady. Osobiście rolę spełnił Józef Hinz — „Oracz”, poszukiwany przez UB szef kontrwywiadu okręgu. Zgłosił się sam 23 sierpnia do WUBP w Gdańsku. To właśnie on uzupełnił nazwiska innych członków sztabu okręgu, jak Wiktor Lehmana, Tomasz Kędzierskiego, Maksymiliana Szablewskiego, Jana Gościńskiego, Walentego Bierona, Franciszka Majchrzaka, Zygmunta Wątorowskiego. Czesława Janowskiego, Aleksandra Ostrowskiego, Mieczysława Lewańskiego i Stanisława Szlapsa. Wszyscy zostali aresztowani.

Akt oskarżenia sporządzony 11 lutego 1946 r. przez oficera śledczego WUBP w Gdańsku Zbigniewa Sliwickiego zarzucał aresztowanym przestępstwa z różnych artykułów Kodeksu karnego i dekretu o ochronie państwa. Zdecydowanej większości oskarżonych postawiono zarzut, że „w czasie wojny i po wojnie od lutego do końca sierpnia 1945 r. brali udział w nielegalnym związku, mającym na celu obalenie demokratycznego ustroju państwa polskiego pod nazwą „Armia Krajowa”. Czyn ten stanowi przestępstwo przewidziane w art. 1 Dekr. „O ochronie państwa”.

Wspominałem, że kilku z głównych aresztowanych nie stało przed Sądem Wojskowym Okręgu Pomorskiego z siedzibą w Koszalinie. Komentarze są chyba zbyt techniczne. Proces przed Sądem Wojskowym w Koszalinie trwał krótko. Wyroki były zaskakująco niskie. Po roku śledztwa w gdańskim więzieniu część oskarżonych została zwolniona. Innych, np. H. Chalameńskiego skazano na rok i zaraz zwolniono z więzienia. Nikt nie otrzymał wysokich wyroków, a że niektórych z nich później ponownie aresztowano, to już inna sprawa. Najmłodszy z oskarżonych — bliźnięta Zielińscy mieli zaledwie po 21 lat, najstarszy S. Petecki — 54. Kto z oskarżonych żyje, kto zna ich dalsze losy?

EDMUND ORKISZEWSKI

biwab. Daryska! Drowczy Artystant bledny. To nie on! Szef ale Deleb. 500 Xbrosymch 1 20

8. DELEGATURA SIŁ ZBROJNYCH W KRAJU.

Wprowadzenie.

Po rozwiązaniu 19 stycznia 1945r. rozkazem gen. Leopolda Okulickiego ps. "Niedźwiadek" Armii Krajowej i po rozwiązaniu na wniosek płk. Jana Rzepeckiego ps. "Ozóg", "Ślusarczyk" 7 maja 1945 r. organizacji "Niepodległość" krypt. "NIE", mianowano płk. Jana Rzepeckiego z ramienia rządu londyńskiego kierownikiem Delegatury Sił Zbrojnych w kraju.

Tworzono ją w oparciu o dawne wypróbowane kadry rozwiązanej Armii Krajowej i rozwiązanej organizacji "Niepodległość".

W depeszy Naczelnego Wodza gen. Władysława Andersa z 7.V.1945r. do płk. Rzepeckiego podano, jakie zadania między innymi realizuje Delegatura. Przede wszystkim:

- informuje Centralę w Londynie o sytuacji kraju,
- chroni społeczeństwo i pracę konspiracyjną przez likwidowanie szczególnie szkodliwych jednostek,
- oddziałuje na żołnierzy LWP.

Delegatowi Sił Zbrojnych na kraj nadano uprawnienia w zakresie personalnym, sądowym i dyscyplinarnym.

*Inwizacki Bogdan, Zbigniew Szczurek,
 Konspiracyjne organizacje niepodległościowe działające na Pomorzu
 Gdańskim w latach 1945-1955,
 Gdańsk 1994, s. 44-50.*

Działalność rozpoczęto od prac organizacyjno-werbunkowych, dużą wagę przywiązywano do działalności samoobrony i na koordynowanie oporu przeciw sowietyzacji kraju. Przystąpiono do odtwarzania porwanej sieci łączności. Budowania systemu dowodzenia. Zapoczątkowano działania, zmierzające do konsolidacji podziemia wojskowego. Podjęto akcję informacyjno-propagandową. W działaniach nie pominięto samopomocy społecznej, która polegała na wspieraniu rodzin poległych, czy uwięzionych żołnierzy podziemia, zabiegano różnymi sposobami, aby zapewnić należyłą obronę aresztowanym. W ramach działalności wywiadowczej, przekazywano na Zachód informacje o grabieży prowadzonej przez Armię Czerwoną, naszego ocalałego z zawieruchy wojennej majątku narodowego. Przekazywano informacje o dokonywanych przez Armię Czerwoną, z całą premedytacją niszczeniach naszych obiektów przemysłowych. Informowano o skali stosowanych represji wobec ludności, o panującym terrorze i przybierających na sile z każdym dniem aresztowaniach.

Organizacyjnie podzielono kraj na trzy obszary, a te na okręgi.

Obszar Centralny

- komendant Jan Mazurkiewicz ps. "Radosław" pełnił tę funkcję do sierpnia 1945r.

Obszar Południowy

- komendant Antoni Sanojca ps. "Kortun", "Cis"

Obszar Zachodni

- komendant Jan Szczurek-Cergowski ps. "Sławbor"

W skład obszaru zachodniego wchodził między innymi okręg gdański, krypt. "Świst". Do maja 1945r. podlegał on okręgowi pomorskiemu, noszącemu krypt. "Chrom". Z rozkazu komendanta obszaru zachodniego z dniem 9.VI.1945r. wyodrębniono okręg gdański. Komendantem okręgu został mianowany ppłk Jan Pałubicki.

Po cofnięciu przez mocarstwa zachodnie uznania dla rządu londyńskiego, delegacji trzech obszarów, zebrani na naradzie u płk. Rzepeckiego w dniu 6.VIII.1945r., uznali za stosowne podjęcie decyzji o rozwiązaniu Delegatury i dania żołnierzom pełnego prawa stanowienia o swoim dalszym losie.

Na tej samej naradzie, podjęto również decyzję o powołaniu w oparciu o kadry DSZ, nowej organizacji p.n. "Wolność i Niezawisłość" - WIN.

Okręg Pomorski.

Na przełomie sierpnia i września 1945r. dochodzi do masowych aresztowań w okręgu gdańskim. Aresztowano wówczas 41-osób, w tym - jak pisze

Krzysztof Komorowski w swojej książce "Konspiracja Pomorska 1939-1947", na str. 50 - co najmniej 4-ch prowokatorów władz bezpieczeństwa.

W połowie sierpnia 1945r. w Tczewie miało miejsce następujące zdarzenie, opisane 18 sierpnia 1945r. przez funkcjonariusza WUBP - kierownika sekcji drugiej, por. Wołkova.

Pisze on, co następuje:

Do Kierownika Sekcji Śledczej WUBP w Gdańsku

"W dniu 17.VIII.1945r., będąc w Tczewie w sprawach służbowych wraz z pracownikiem mojej sekcji ob. Kalinowskim, byłem świadkiem zabójstwa oficera sowieckiego na ulicy w Tczewie, kto strzelał, tego nie zauważyłem, jednak zainteresowałem się zajściem i chcąc pomóc w wykryciu zabójcy, zatrzymałem obywatela "X" (w tym miejscu podał nazwisko i imię) w okolicy zabójstwa, podejrzewając go o udział w zabójstwie. Proszę o przesłuchanie go w tej sprawie na okoliczność jego przynależności do organizacji AK lub NSZ"

Kierownik Sekcji II por. Wołkow

Oryginał tej notatki znajduje się w aktach sądowych SR - 447/46, tom I, karta 24,

Następnego dnia t.j. 18.VIII.1945r., oficer śledczy WUBP ppor. Roman Ciechociński przesłuchuje zatrzymanego "X". Przesłuchiwany nie przyznaje się do zabicia oficera sowieckiego, natomiast ujawnia, że należy do nielegalnej organizacji AK. Podaje również nazwisko osoby, która go zwerbowała, kiedy, gdzie, jaki posiada pseudonim, gdzie składał przysięgę. Ponadto podaje 10 nazwisk osób, należących do tej samej organizacji (akta sądowe SR-447/46, tom I, karta 27).

Po tym przesłuchaniu, oficer śledczy R.Ciechociński podpisuje postanowienie o wszczęciu śledztwa w sprawie przeciwko członkom organizacji. Na liście przygotowanej przez Ciechocińskiego znajduje się prawie całe kierownictwo okręgu, a na niej nazwiska 8-osób, które podał między innymi w czasie śledztwa "X" (SR-447/46, tom I, karta 1).

Funkcjonariusze bezpieczeństwa przystępują teraz do aresztowań, a lista aresztowanych powiększa się z każdym dniem.

23.VIII.1945r. aresztowano również Komendanta okręgu ppłk. Jana Pałubickiego. Postanowienie o zarządzenie rewizji w mieszkaniu u ppłk. Pałubickiego podpisał funkcjonariusz WUBP Józef Jacoń, a rewizję przeprowadzał Stanisław Szulc funkcjonariusz WUBP.

Postanowienie o zastosowaniu środka zapobiegawczego wobec ppłk J. Pałubickiego podpisał 1.IX.1945r. oficer śledczy WUBP Jan Gronkowski.

Śledztwo prowadzono brutalnie i trwało ono 10-miesięcy. Akt oskarżenia sporządzono 11.II.1946r., przygotował go Zbigniew Śliwiński. Akt oskarżenia obejmował 37-osób (akta sądowe SR-447/46, tom IV, karty 679-704).

Główny zarzut, jaki postawiono oskarżonym, to udział w nielegalnej organizacji, mającej na celu obalenie ustroju państwa polskiego.

Ten akt oskarżenia skierowany został pierwotnie do Wojskowego Sądu Okręgowego w Koszalinie. Sąd ten jednak na posiedzeniu w dniu 26.IV.1946r. oddalił sprawę do kompetencji Wojskowego Sądu Rejonowego w Gdańsku.

Sprawą członków i kierownictwa okręgu gdańskiego Delegatury Sił Zbrojnych zajmowało się 26 funkcjonariuszy bezpieczeństwa, to zdołano ustalić, a prawdopodobnie było ich dużo więcej. Ich nazwiska podano na końcu tego rozdziału.

Proces przed Wojskowym Sądem Rejonowym rozpoczął się 3.VI.1946 r. w Gdańsku. Na ławie oskarżonych zasiadło 37-osób. Broniło ich 6-ciu obrońców wojskowych.

1. Postępowanie sądowe

Rozprawa przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Gdańsku.

Sygnatura akt SR-447/46

Przewodniczył

sędzia ppłk Parzeniecki Piotr
mjr Gajewski Adam
por. Hubert Jan

Oskarżał

prokurator por. Mazurkiewicz Juliusz

Wyrok Nr 50/46 ogłoszono 7.VI.1946 r.

Skazano:

- 1/ Wojtanowskiego Stanisława, s. Jana i Rozalii z d. Nowak, ur. 16.XI.1914 r. w Opatowcu pow. Bydgoszcz.
- 2/ Wojtanowską Melanię z d. Zielińska, c. Jana i Stefanii z d. Marciniak, ur. 20.X.1919 r, w Wągrowcu woj. poznańskie

na mocy art. 191 KK na karę po 1-roku więzienia każdą z nich. Na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności, zaliczono obojgu skazanym okres tymczasowego aresztowania tj. od 19.XI. 1945r. do dnia 7.VI.1946r. Wykonanie reszty orzeczonej kary pozbawienia wolności sąd zawiesił warunkowo obojgu skazanym na okres 1-roku.

Na mocy dekretu z dnia 2 sierpnia 1945 r. o amnestii, wszczęte przeciwko Wojtanowskim postępowanie o przestępstwo z art. 1 Dekretu o Ochronie Państwa, sąd umorzył.

Uniewinniono:

Sąd uniewinnił 24-osoby od różnych zarzutów stawianych im w akcie oskarżenia, w tym między innymi od zarzutu, iż brali udział w działalności organizacji pod nazwą Armia Krajowa.

Są to następujące osoby:

- 1/ Bartel Kazimiera, c. Kazimierza i Zofii z d. Guzowska, ur. 23.XII.1909 r, we Włocławku.
- 2/ Bartel Kazimierz, s.Kazimierza i Zofii z Guzowskich, ur. 25.VI.1914r. (Petersburg).
- 3/ Biernat Walenty, s. Jakuba i Katarzyny z Szyszkich, ur. 10.II.1895 r. (Niemcy).
- 4/ Danecki Stanisław, s. Franciszka i Ludwika z Lebeltów, ur. 7.VII.1896r. w Zytowice pow. Łask.
- 5/ Gościniak Jan, s. Wojciecha i Marii z Rogalskich, ur. 3.II.1902r. w Inowrocławiu.
- 6/ Górski Marian, s. Feliksa i Leokadii z Nowaków, ur. 22.XII.1914r. w Bydgoszczy.
- 7/ Janowski Czesław, s. Wojciecha i Józefy z Dzikowskich, ur. 5.VI.1900r. w Mogilnie woj. poznańskie.
- 8/ Kędziński Tomasz, s. Antoniego i Józefy z Grajów, ur. 12.XII.1902r. w Biskupicach pow. Ostrów
- 9/ Lejman Wiktor, s.Józefa i Anny z Krenców, ur. 14.V.1909r. w Kłodzisku pow. Szamotuły.
- 10/ Lewański Władysław, s. Walentego i Wiktorii z Sierackich, ur. 27.VIII.1905r. w Markowicach pow. Mogilno
- 11/ Majchrzak Franciszek, s. Jakuba i Agnieszki z Zadadów, ur. 27.II.1900 r. w Skrzynkach pow. Śrem.
- 12/ Ostrowski Aleksander, s. Władysława i Tadeji z Bogusławskich, ur. 27.II.1895r. w m. Krasne siedleckie.
- 13/ Petecki Stanisław, s. Jana i Zofii z d. Dąbrowska, ur. 10.V.1891r. w Busku woj. lwowskie.
- 14/ Płaczkowski Paweł, s. Pawła i Wiktorii z Pazderskich, ur. 12.X.1903 r. w Bydgoszczy.
- 15/ Ruxówna Teresa, c. Jana i Balbiny z Płatków, ur. 6.X.1914r. w Gościeradzu pow. Bydgoszcz.
- 16/ Schlabs Stanisław, s. Marcina i Marianny z Kokotkiewiczów, ur. 7.V.1898r. w Poznaniu.
- 17/ Stojowska Władysława, Zofia z d. Rydzkowska, c. Antoniego i Leokadii z Gubińskich, ur. 27.I.1911r. w Bydgoszczy.
- 18/ Stojowski Kazimierz, s. Józefa i Heleny z Bobrowskich, ur. 22.XI.1902r. w Sędziszowie pow. Jędrzejów.

- 19/ Szeller Edwin, s. Bronisława i Zuzanny ze Streilauów, ur. 6.XII.1913 r. w Zaniemyślu pow. Środa.
- 20/ Szeller Irena z d. Kowalska, c. Ludwika i Władysławy z d. Dąbrowskich, ur. 5.I.1918r. w Warszawie
- 21/ Szablewski Maksymilian, s. Józefa i Klary z Szczukowskich ur. 3.VII.1913r. w Bydgoszczy.
- 22/ Śmigiel Jan, s. Andrzeja i Franciszki z Kurkowskich, ur. 1.XI.1908 r. (Niemcy).
- 23/ Wątorski Zygmunt, s. Jana i Konstancji z Kurkowskich, ur. 2.X.1914 r. (Niemcy).
- 24/ Wrembel Franciszek, s. Marcina i Jadwigi z Piechockich, ur. 16.IX.1904r. w m. Rezie .

Umorzono:

postępowanie wszczęte przeciwko II-osobom oskarżonym o przestępstwa

- z art. 1 Dekretu o Ochronie Państwa

- z art. 187 KK

- z art. 4 § 1 lit. a Dekretu o Ochronie Państwa

na podstawie Dekretu o amnestii z dnia 2 sierpnia 1945 r.

Są to następujące osoby:

- 1/ Pałubicki Jan vel Borowski Stanisław, ps. "Janusz", syn Augustyna i Stanisławy z Jażdżewskich, ur. 2.IV.1897r. w Kloni pow. Chojnice. Komendant okręgu.
- 2/ Chyliński Józef, Tadeusz vel Rumiński Józef, ps. "Piotr", syn Antoniego i Weroniki z Cichych, ur. 20.X.1904r. w Jabłonowie pow. Brodnica.
- 3/ Paszota Jan, Kazimierz, ps. "Józef", s. Józefa i Antoniny z Łaskich, ur. 14.VIII.1897r. w Plemiętach pow. Grudziądz. W okręgu pełnił funkcję szefa sztabu i szefa wydz. zaopatrzenia.
- 4/ Chalamoński Hieronim, ps. "Kaszubski", syn Adolfa, Tomasza i Balbiny z Wojstawów, ur. 20.VIII.1904r. w Łomży. W okręgu pełnił funkcję szefa wywiadu.
- 5/ Andrzejewski Józef vel Andruszkiewicz Józef, ps. "Arka", syn Aleksandra i Anastazji z Kapskich, ur. 19.III.1914r. w Trzeciewcu pow. Bydgoszcz. W okręgu pełnił funkcję szefa łączności i skrzynki pocztowej.
- 6/ Pobereczko Ludwik, s. Jana i Marii z d. Holemanów, ur. 14.VIII.1907r. w miejscowości Rumosz gm. Skomrochy, pow. Sokal woj. lwowskie.
- 7/ Derucka Jadwiga, Marta, ps. "Maria", córka Waleriana i Franciszki z Kasprowiczów, ur. 28.X.1916r. w Bydgoszczy - łączniczka komendanta.
- 8/ Zielińska Halina, Helena ps. "Halszka", córka Franciszka i Heleny z Homanów, ur. 15.II.1924r. w Bydgoszczy.
- 9/ Zielińska Jadwiga, c. Franciszka i Heleny z Homanów, ur. 15.II.1924r. w Bydgoszczy.

10/ Tozja Władysława z d. Grabowska, córka Franciszka i Bronisławy z Betków, ur. 23.II.1908r. we Frankfurcie (Niemcy).

11/ Szajkowska Helena z d. Derucka, ps. "Bogna", córka Waleriana i Franciszki z Kasprowiczów, ur. 21.VIII.1913r. w Bydgoszczy.

W uzasadnieniu wyroku stwierdzono między innymi:

"Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku, stojąc na straży prawa i praworządności demokratycznej uznał za swój obowiązek wypełnić intencję najwyższych czynników państwowych, naprawić błąd, spowodowany przez niższe organa śledcze i oskarżonych tych wrócić społeczeństwu dla prowadzenia przez nich pozytywnej pracy nad odbudową kraju i puszczając w niepamięć i przebacząc tym oskarżonym popełnione przez nich przestępstwa z art. 1 Dekretu o Ochronie Państwa - wszczęte przeciwko nim postępowanie - umorzył".

Pismo Wojskowej Prokuratury Rejonowej do Wojskowego Sądu Rejon.

Zaraz po ogłoszeniu wyroku t.j. dnia 7.VI.1946r. prokurator wojskowy mjr Suchocki pisze do WSR w Gdańsku, aby pozostawić w więzieniu 4-osoby z grupy 11-osób, którym sąd ten na podstawie amnestii z 2.VIII.1945r. umorzył postępowanie. Prokuratura bowiem zamierza wnieść od w/w wyroku skargę rewizyjną do Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie. Chodziło o następujące osoby:

- 1/ Pałubickiego Jana
- 2/ Chylińskiego Józefa
- 3/ Paszotę Jana, Kazimierza
- 4/ Chalamońskiego Hieronima

7 czerwca 1946r., po odczytaniu wyroku, zwolniono z więzienia pozostałe 33-osoby.

Postanowienie Wojskowego Sądu Rejonowe w Gdańsku.

W dniu 8.VI.1946r. WSR na posiedzeniu niejawnym w składzie: Przewodniczący sędzia ppłk Parzeniecki Piotr, mjr Gajewski Adam, kpt. Wilf Juliusz postanowił zastosować w stosunku do wymienionych w piśmie prokuratora osób środek zapobiegawczy - tymczasowe aresztowanie do czasu rozpoznania skargi rewizyjnej przez NSW.

Postanowienie Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie.

Najwyższy Sąd Wojskowy w Warszawie w dniu 6.IX.1946 r. w składzie:

- ppłk Kaczorowski Jan
- ppłk Klinowiecki Romuald
- ppłk Chrempiński Jerzy

postanowił uchylić wyrok WSR w Gdańsku z dnia 7.VI.1946 r. w części dotyczącej umorzenia postępowania przeciw:

- 1/ Pałubickiemu Janowi
- 2/ Chylińskiemu Józefowi
- 3/ Chalamońskiemu Hieronimowi
- 4/ Paszocie Janowi

z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędne zastosowanie przepisów Dekretu o amnestii i przekazać sprawę karną przeciw wyżej wymienionym, WSR w Gdańsku do ponownego rozpoznania w innym składzie sędziów. Areszt utrzymać w mocy.

Ponowna rozprawa przed WSR w Gdańsku.

Rozprawa odbyła się 25.XI.1946r. na sesji wyjazdowej w Gdyni:

Przewodniczył

sędzia kpt. Brzozowski Marian
kpt. Balicki Ryszard
chor. Borkowski Andrzej

Oskarżał

podprokurator kpt. Mazurkiewicz

Wyrok Nr 351/46 - skazano:

- 1/ Pałubickiego Jana
- 2/ Chylińskiego Józefa
- 3/ Paszotę Jana
- 4/ Chalamońskiego Hieronima

na zasadzie art. 1 Dekretu o Ochronie Państwa na karę więzienia po 1-roku i 6-miesiący każdego z nich. Na mocy art. 56 KKWP zaliczył wszystkim skazanym na poczet tak orzeczonej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania. Na mocy art. 8 § 1 i 2 Dekretu o amnestii z dnia 2.VIII.1946r. postępowanie karne o przestępstwo z art. 187 KK w stosunku do J. Pałubickiego i J. Chylińskiego - umorzył.

Postanowienie Najwyższego Sądu, Wojskowego.

Najwyższy Sąd Wojskowy dnia 17.I.1947r. postanowił utrzymać w mocy wyrok WSR w Gdańsku z dnia 25.XI.1946r.

Oznaczało to rychłe uwolnienie skazanych.

IV/1. Korespondencja z rodzimym, Andrzejewskiego
Józefa:

1. Pismo Fundacji do Barbary Andrzejewskiej
- siostry - z 22.10.2014 - prośba o melarię,
mpis i ksero k. 1 s. 1
2. Pismo Fundacji do Barbary Andrzejewskiej,
siostry Józefa, z 20.10.2014 - potwierdzenie
oddajom dokumentów, mpis, ksero k. 1 s. 2

FUNDACJA

GENERAŁ ELŻBIETY ZAWACKIEJ

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ
ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK

Toruń, 22 IX

prośba o relacje
C. o. l.

Pani
Barbara Andrzejewska

85 – 089 Bydgoszcz

Szanowna Pani !

Minęło już sporo czasu od Pani odwiedzin w Fundacji, a ja piszę do Pani dopiero teraz. Podczas naszego spotkania obiecała Pani napisać relację o walce konspiracyjnej śp. Andrzejewskiego Józefa s. Aleksandra i Anastazji z d. Kapskiej, który występuje także pod nazwiskiem Andruszkiewicz. Taką informację podają Bogdan Rusinek i Zbigniew Szczurek w opracowaniu *Konspiracyjne organizacje niepodległościowe działające na Pomorzu Gdańskim w latach 1945 – 1955* na s. 49. O działalności J. Andrzejewskiego ps. „Arka” mówi także w swojej relacji Aleksander Schulz, komendant Podokręgu Północno-Zachodniego Okręgu Pomorskiego AK oraz artykuł Henryka Wrembla pt. „I w podsoleckich lasach działała Armia Krajowa”, opublikowany w nr 1 z 2000 r. czasopisma „Solecki Peryskop”.

Tak więc informacje, jakimi dysponujemy, nie odzwierciedlają na pewno działalności śp. Józefa Andrzejewskiego ps. „Arka”. W związku z tym przesyłam w załączeniu schemat relacji z prośbą o informację – odpowiedź na zawarte tam punkty. Bardzo interesowałyby nas dokumenty, chociaż kserokopie.

Wiele osób o nazwisku „Andrzejewska/Andrzejewski”, mieszkających w Bydgoszczy, był zaangażowanych w konspirację. Czy może to także Pani Rodzina ?

Łączę pozdrowienia i wyrazy szacunku.

Z poważaniem

Elżbieta Skerska – dokumentalistka

Elskerska

załączniki:

1. schemat relacji
2. zaproszenie na odsłonięcie rzeźby pomnikowej Elżbiety Zawackiej

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUŃ
UL. PODMURNA 93
TEL. 0048 56 65 22 186
www.zawacka.pl, fapak@wp.pl

KONTO:

82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

KRS 00000 41692

FUNDACJA

GENERALA ELŻBIETY ZAWACKIEJ, 20 X 2014

ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ
ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK

Pani

Barbara Andrzejewska
ul. d... 13/14
85-089 Bydgoszcz

Szanowna Pani !

Dziękuję za przesłanie do Fundacji materiałów o działalności śp. Józefa Andrzejewskiego.

Wśród przekazanych materiałów znalazły się relacja, Pani autorstwa, oraz kserokopie dokumentów: patentu oficerskiego z 15 X 1938, aktu oskarżenia sporządzonego 11 II 1946 przez oficera śledczego WUBP w Gdańsku, pisma dyrektora NBP Oddz. Woj. w Bydgoszczy z 22 X 1973, listu pochwalnego z 9 III 1974 od Osiedlowego Komitetu Samorządu Mieszkańców nr 6 w Bydgoszczy, zaświadczenia dotyczącego służby wojskowej J. Andrzejewskiego i zaświadczenia Z B o W i D Oddz. Wojewódzki w Bydgoszczy nr 556786, a także kserokopie dwóch artykułów E. Orkiszewskiego przypuszczalnie z „Gazety Pomorskiej”.

Wyżej wymienione: relacje, dokumenty i materiały źródłowe złożyłam w teczce osobowej opatrzonej sygnaturą M- 1661/2618 Pom.

Pragnę jeszcze nawiązać do dwóch artykułów E. Orkiszewskiego z cyklu „Rozgromienie sztabu AK na Pomorzu”. Wspomniane artykuły zawierają, delikatnie rzecz ujmując, szereg nieścisłości. Otóż AK została rozwiązana rozkazem gen. Leopolda Okulickiego 19 stycznia 1945 r. Organizacja, w której działał śp. Józef Andrzejewski ps. „Arka”, to Delegatura Sił Zbrojnych w Kraju. Na terenie Pomorza były dwa okręgi tej organizacji. Okręg Pomorski (Bydgoski) dowodzony przez Józefa Chylińskiego i Okręg Gdański dowodzony przez Jana Pałubickiego. Organizacja bazowała między innymi na żołnierzach rozwiązanej Armii Krajowej.

Na początku sierpnia 1945 rozwiązano Delegaturę, a w jej miejsce powołano Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”. W związku z tym śp. J. Andrzejewski walkę o niepodległość kontynuował w ramach Delegatury Sił Zbrojnych jako współpracownik Jana Pałubickiego.

Zapewne Pani jest zorientowana, że wydajemy *Słownik konspiracji pomorskiej*. Do opracowania pełnego biogramu śp. J. Andrzejewskiego prosiłabym jeszcze Panią o : informację o dacie zawarcia związku małżeńskiego Józefa, zawodu oraz nazwiska rodowego Małżonki Józefa, miejscu spoczynku Józefa i jego fotografię. Proszę o wyrozumiałość i z góry dziękuję za współpracę.

Z wyrazami szacunku i poważania

BIURO FUNDACJI Elżbieta Skierska – dokumentalistka

UL. PODMURNA 93

TEL. 0048 56 65 22 186

www.zawacka.pl, fapak@wp.pl

KONTO:

82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

KRS 00000 41692

T: A-1661/2618 Pom.

Bydgoszcz

Andrzejewski Józef
V. Party informacyjne
k. 6

ŁAndrzejewski Józef D52 Obr. Józef
s. Aleksandra nr. 19.03. 1914 D52 1
w Trzeńcu, oficer zawod. w
wojsku śląskim 1935-1939 -
"skrajnie postawa" s. 13
zob. J.M-23/623 Pom. Patubicki Jan
z. 1/2 - akt oskarżenia P.W.S.P
z 11.02.46

W.K. 1/19

Andraiejewski Józef

Okr. Gdańskie
DSS 2

a s. Aleksandra, w. 19.03.1914
w Imciewcu; w czasie okupacji
w AK; od IV do końca sierpnia
1945 „skrajnie postawa” Okr. Gdańskie-
go. 5.13

sob. Tiel-23/623 Pom. Patubicki
Jan, 2.1/2 - akt oskarżenia w
W K B P w Gdańsku - 11.02.46

42.1/19

2 Andrejewski Józef
ps. "Anka"

Okr. Golanicki
DSG
6

Zwerbowany w końcu kwietnia 1945
przez Jankowskiego Władysława w
Bydgoszczy i wysłany na pow. 1945
do Olmy na stanowisko "stróżki
kontaktowy" Okr. Bydgoskiego 5, 9
J-M-23/623 Patubicki Jan z. 1/2
akt oskarżenia w W D B w Golanickim
- M. 02. 46a

W. 11/13

Andrzejewski Józef, s Aleksandra

104 wst
Gale. 1/2

nr. 19. 03 1914 w Torcu w cu
IV 1945 - szeregowe powstanie w Krakowie, PK
zamieszkały w Warszawie

oficer, zawod., wybrót Szeregowi, Kawaler
w wyroku od 1935 - 39

A Schuler str 43 (wzrostem z wyznaczenia KB
razem z Patul, Chylich, Panette)

ok. Amsterc

Andrzejewski Józef
ps. „Arka”

Bydgoszcz-Golanid

Działal w strukturach AK

2
5

5. Józef Andrzejewski s. Aleksandra (ps. „Arka”, z zajęcia oficer
zawod., w wojsku służył 1935-1939, pełnił funkcję „skrzynki
pocztovej” gdańskiego okręgu ~~AK~~), kpt. WP, ps. (?),

po jej formalnym rozstrzeżeniu 19.01.45;
jeden z oskarżonych w „Procesie 37”,
który odbył się 7.06.46 r. przed
gdańskim Wojskowym Sądem Rejono-
wym.

verdet.

zob: art. „Las podsolednic w lasach
dziatata Am. Krajowe [w:] „Soledki
Penskop“ nr 1/2000 art. Henryka
ess. T. 2000

Andrzejewski Józef ^{Gdańsk, #52}
v. Andruszkiewicz Józef Bydgoszcz
ps. „Arka”, s. Aleksandra i
Amastazi z Kępskich, w. 1903. 1914
w Trzeńcu pow. Bydgoszcz. Słomki
funkcje szefa tajności i służby
postowej.
sob. Businek B., Szarek S., Konspira-
cyjna org. niepodległościowa...
s. 49.
M. IX 111

Andrzejewski
Józef

